

Sygn. akt IV CZ 27/17

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Z. K.

przeciwko P. K. i R. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 czerwca 2017 r.,

zażalenia pozwanego P.K.

na wyrok Sądu Okręgowego [...]

z dnia 28 lipca 2016 r., sygn. akt I Ca .../16,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w A. wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r. oddalił powództwo Z. K. przeciwko P. K. i R. K. o zapłatę kwoty 20 000 zł z ustawowymi odsetkami z tytułu zwrotu udzielonej pozwanym pożyczki.

Pozwani wnosząc o oddalenie powództwa zaprzeczyli, aby strony łączyła umowa pożyczki i wobec braku pisemnego dowodu jej zawarcia sprzeciwili się prowadzeniu postępowania dowodowego na tę okoliczność.

Sąd Rejonowy, po stwierdzeniu, że w okolicznościach sprawy nie zachodzą przesłanki określone w art. 74 § 2 k.c., w szczególności zaś fakt zawarcia umowy nie został uprawdopodobniony na piśmie, oddalił wnioski dowodowe powoda. Uznał, że notatka opatrzona podpisami pozwanych stanowiąca pokwitowanie przekazania im kwoty 3 000 zł nie jest dowodem zwrotu pożyczki i nie uprawdopodobnia faktu jej udzielenia pozwanym. Potwierdzeniem zawarcia przez strony umowy pożyczki nie może być sam fakt, że powód mógł w 2012 r. posiadać środki finansowe na jej udzielenie. W konsekwencji uznał, że roszczenie powoda nie zostało udowodnione.

W apelacji, powód zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych w zakresie ustalenia treści i znaczenia pisma mającego uprawdopodobniać, że strony łączyła umowa pożyczki, a nadto naruszenie art. 227, 258 i 299 k.p.c., przez oddalenie jego wniosków dowodowych o przesłuchanie świadków i stron postępowania oraz naruszenia art. 74 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie.

Sąd Okręgowy [...] podzielił zarzut naruszenia art. 74 § 2 k.c. przez dokonanie błędnej wykładni ustanowionego w nim wyjątku w postaci uprawdopodobnienia czynności za pomocą pisma. Stwierdził, że Sąd Rejonowy pomylił uprawdopodobnienie czynności z jej udowodnieniem za pomocą pisma, które nie ma stanowić dowodu dokonania czynności prawnej, lecz stwarzać podstawę do przypuszczeń, że czynność taka nastąpiła. W ocenie Sądu Okręgowego, przedstawiony przez powoda dokument, stanowiący początek dowodu na piśmie uprawdopodobnia jego twierdzenie, że czynność prawna pożyczki zaistniała. W aktach znajduje się bowiem dowód kwitowania kilku

kwot z podpisami pozwanych oraz treścią „17.12.2013 r. 23 000 zł”, która to kwota odpowiada kwocie pożyczki, będącej przedmiotem sporu. Dalsze kwestie dotyczące tytułu tych pokwitowań i ich przyczyn będą mogły być dowodzone innymi środkami dowodowymi. Za uzasadnione uznał w związku z tym zarzuty dotyczące naruszenia przepisów o postępowaniu dowodowym przez nieuwzględnienie wniosków dowodowych powoda.

W tym stanie rzeczy uznał, że zachodzi potrzeba uchylenia zaskarżonego wyroku, z uwagi na konieczność przeprowadzania pełnego postępowania dowodowego oraz nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył zażaleniem pozwany P. K. zarzucając naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, w sytuacji gdy Sąd ten dokonał szerokiej analizy załączonej do pozwu notatki oceniając wszechstronnie jej cechy oraz ustalił jej pochodzenie, zaś Sąd Okręgowy nie wskazał na żadne nowe cechy, czy podstawę jej odmiennej oceny, a tym samym podstawy uchylenia wyroku. Podniósł, że Sąd Okręgowy jedynie lakonicznie wskazał na zasadność zarzutu naruszenia art. 74 § 2 k.c., nie odniósł się jednak w żadnym aspekcie do ustaleń Sądu Rejonowego co do pochodzenia tej kartki z notesu, porównania jej z oryginałem, a tym samym jego rozważania są bardziej ograniczone niż ustalenia Sądu pierwszej instancji.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu w postępowaniu zażaleniowym.

W odpowiedzi na zażalenie powód domagał się jego oddalenia i zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie apelacyjne ma służyć ponownemu zbadaniu całokształtu sprawy przez sąd drugiej instancji, który, tak jak sąd pierwszej instancji jest uprawniony do rozstrzygania o faktach i o zastosowaniu norm prawa materialnego, a w razie stwierdzenia błędów popełnionych w tym zakresie przez sąd pierwszej

instancji do ich usunięcia. Sąd rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Z uwagi na charakter postępowania apelacyjnego, w razie uznania apelacji za uzasadnioną, sąd apelacyjny powinien wydać orzeczenie reformatoryjne, a jedynie wyjątkowo, w razie gdy zachodzą przesłanki z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. może uchylić zaskarżone orzeczenie (wyrok, postanowienie co do istoty sprawy), przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Orzeczenie kasatoryjne może być wydane tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji i zniesienia postępowania w tym zakresie, nierozpoznania istoty sprawy oraz gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy rozpoznający zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji ma charakter formalny i odnosi się do przesłanek uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Sąd Najwyższy rozpoznając wniesione na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie bada jedynie, czy sąd apelacyjny prawidłowo zakwalifikował określoną sytuację procesową, jako odpowiadającą powołanej podstawie kasatoryjnego orzeczenia. Poza zakresem tej kontroli pozostaje natomiast stanowisko zajęte przez ten sąd co do meritum sprawy, którego krytyczną oceną skarżący uzasadnia zarzuty zażalenia (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 136/12, nie publ., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, nie publ., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 213, nr 3, poz. 41, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ., z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, nie publ., z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, nie publ., z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CZ 21/13, OSNC 2013, nr 11, poz. 134, z dnia 21 czerwca 2013 r., I CZ 48/13 nie publ., z dnia 5 grudnia 2013 r., V CZ 68/13, nie publ.).

Jak przyjmuje się w judykaturze, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego,

co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

Na tym tle błędne jest stwierdzenie przez Sąd Okręgowy, że Sąd Rejonowy, który po zbadaniu materialnej podstawy żądania powoda oddalił powództwo z powodu nie wykazania okoliczności faktycznych stanowiących jego podstawę, nie rozpoznał istoty sprawy. Ograniczenia dowodowe wynikające z art. 73 § 2 k.c. nie stanowią przesłanki unicestwiającej roszczenie.

Zasadnie natomiast uznał Sąd Okręgowy, że potrzeba przeprowadzenia w sprawie postępowania dowodowego w całości uzasadniania uchylenie wyroku Sądu Rejonowego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., a w zakresie orzeczenia o kosztach postępowania na podstawie art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., oddalił zażalenie pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

kc

jw